

UČITELJSKI LIST

GLASILO „ZVEZE SLOVANSKIH UČITELJSKIH DRUŠTEV V TRSTU“.

Izhaja 1., 10. in 20. vsakega meseca. — Uredništvo in upravnništvo v Trstu (15), Via Udine 35, III. — Hrvatski dopisi naj se pošiljajo na naslov: Vinko Šepić, nadučitelj u Buzetu. — Izdaja „Zveza slovanskih učiteljskih društev v Trstu“, za uredništvo odgovoren Silvester Pertot. — List je za člane izdajateljice brezplačen, naročnina za nečlane Lir 24.— Tekoči poštni račun. — Tiska Tiskarna Edinost v Trstu.

Št. 22

V Trstu, dne 1. avgusta 1923.

Leto IV.

V. DELEGACIJSKO ZBOROVANJE ZVEZE (Nadaljevanje)

Predsednik: Vabim poročevalce šolsko-polit. odseka, da poročajo.

Poročevalec Pajk: Šolsko-polit. odsek si je nadel takoj v začetku nalogo, da je edina rešitev šolstva naše krajine v njeni avtonomiji. Že predvojna doba kaže blagodejne učinke v tem oziru. V šols. stvareh naj odločuje učiteljsvo samo, ker le tako je mogoč napredek. Vsak kraj, vsaka dežela ima svoje bistvene težnje in zahteve in le v rešitvi teh leži prospek ljudske vzgoje in izobrazbe. Šolsk.-polit. odsek si je prizadeval na vse mogoče načine, da bi animiral v tem smislu učiteljsvo, ki naj bi vplivalo na krajevne šolsk. oblastnike, da odvisi razvoj šole od činitelev, ki poznajo šolski ambient.

Pozval je vsa okr. učit. društva, da določijo z ozirom na to, da se ista niso nikdar obračala v svojih upravičenih težnjah na odsek, naj bi ista določila stalne poročevalce, katerih dolžnost naj bi bila redno informirati šol. pol. odsek v vseh vprašanjih, ki zahtevajo skupnega nastopa. Povdarjati moramo, da se je temu pozivu odzvalo edino goriško učit. dr., katero je na svojem zborovanju imenovalo stalnega poročevalca šol. pol. odseku. Pa tudi ta poročevalec ni dobival informacij od strani posameznikov, kakor je v načrtu in kakor bi bilo potrebno, če se hoče doseči smoter.

Nadalje je pozval šols.-pol. odsek vsa okr. učit. društva, da dopošljejo podatke o šolski statistiki posameznih šol v svojem okraju. Tudi tu je izostalo vsako poročilo. Razen idrij. in postojnskega učit. dr. se ni nobeno drugo odzvalo pozivu, kakor, da bi ne imela ta zadeva prevelike važnosti v šol. prospehu.

Namen šols.-polit. odseka je bil tudi organizirati »Šol. zadruge;« spopolniti iste, koder že obstojajo in dati potrebno iniciativo tam, kjer bi bila mogoča njih ustanitev. Tudi v tem vprašanju je zavladal popoln zastoj. Njeno društvo ni na tozadevni poziv v stan. glasilu odgovorilo.

Šols.-pol. odsek je storil primerne korake, da bi ostalo šol. uradovanje z višjimi oblastmi še nadalje v slov. jeziku. Do tega ga je privedlo dejstvo, da učiteljsvu ni v tem trenutku mogoče uradovati v jeziku, katerega večini do dobro ne obvlada. Šol. oblastnike so spoznale upravičenost zahteve ter dovolile, da smejo posamezna šol. vodstva uradovati še nadalje v slov. jeziku.

Dovoljeno je, da se uraduje v slovenščini do konca šol. leta.

Potreba enotnega učnega načrta je na dlani. Šol.-pol. odsek je pozval učiteljsvo, da ga sestater tako omogoči, posebno mlajšemu učiteljsvu, vzgojno in didaktično postopanje v svojih šolah. Od te namere se je pozneje odstopilo, spoznavši, da je podlaga učnemu načrtu dobra šol. učna knjiga. Dokler te ni, se je odnesla sestava podrob. učnega načrta. Nikdar pa noče mirovati in pozivati zmožnejše tovariše, da se lotijo sestave tega prepotrebne načrta. Računa na pomoč posameznikov in jih tudi pozivlja, da se pripravljajo za sestavo teh načrtov, ki so neobhodno potrebni, ako hočemo doseči vzgojni in učni smoter.

Šols.-pol. odsek je v zadnji svoji seji prišel do prepričanja, da je odvisna vsa organizacija poleg resno delujočih članov, tudi od strokovno zmožnega tajnika, zato predlaga, da Zveza nastavi učitelja, ki se posveti izključno le organizaciji učiteljsva in šolstva te krajine. Učitelj, zaposlen v šoli, ~~nikakor ne more doseči onega, kar more doseči član našega stanu, ki ima proste roke na vse strani.~~

Pozivamo, da se v tem oziru današnja delegacija izreče in si na ta način ustvarimo urad, ki bo zmožen informirati in v potrebi zagovarjati težnje šolstva in učiteljsva.

Nadalje se je šol.-polit. odsek zanimal ter predlagal, da ostane šol. obveznost do 14. leta, ki je edino zmožna, da poda v tej dobi učencem ljudske šole potrebno znanje za poznejšo osamosvojitve.

Poleg drugih točk, katere so bolj lokalnega pomena in zadevajo poslovanje Zveze, je bila ena glavnih nalog udeležiti in ustanoviti prepotrebno učitelj. podporno društvo. Pravila so se sestavila in tudi natisnila v Učit. listu, zato upamo, da so se tov. delegatje pripravili, da podajo svoja mnenja in pomisleke, kakor tudi mogoče potrebne poprave k pravilom, ki naj bi bila podlaga tej prevažni organizaciji.

Učit. podp. društvo je ustanova, mimo katere ne sme učiteljsvo te Krajine, če hoče biti vsestransko organizirano; zato upa šols.-pol. odsek, da danes postavimo temelj tej ustanovi, od katere odvisi marsikaterega bodočnost.

Ker je ta točka na dnevnem redu za tem splošnim poročilom, poda o njej natančno razlago tov. Mermolja.

Skromno je bilo naše delovanje, skromnejše, nego smo mislili v lanskem letu, bilo bi pa produktivnejše, če bi storili vsi mi, kar nas je čla-

nov »Zveze« svojo stanovsko dolžnost in se trdno oklenili organizacije; zato upamo, da v prihodnje učiteljstvo ne bo zanemarilo dolžnosti do organizacije in tako dalo jasno sliko stanovske zaveštosti, ker le v strnjenih vrstah je naša rešitev.

Razen že omenjenega, predlaga šols.-pol. odsek še:

1) naj bi pomagali učiteljskemu naraščanju s tem, da se stopi v stik z vodstvom podpornega društva za revne učiteljske za dosego višjih prispevkov v zalogo;

2) naj se da učiteljskim na razpolago okr. učit. knjižnica;

3) naj se jim pošilja 10 izvodov stanovskega glasila brezplačno;

4) naj se skrbi za poučna predavanja in predavatelje.

Dalje predlaga odsek, naj bi po šolah imeli enofno štetje in sicer od 20 naprej. Naj se torej ne rabi več izraz na pr. edenindvajset, ampak dvajseteden itd.

Istotako naj se opusti izgovarjava trdega l in naj se rabi namesto njega u.

Predsednik: Otvarjam debato o splošnem poročilu.

T. Kleinmayr: Stavi se predlog o strokovnem tajništvu. Misel je pametna, zato sem zanjo in se strinjam s predlogom. Menim pa, da bi mogla opravljati tajniške posle oseba, ki ni drugače zaposlena. Vsekakor je iz finančnih razlogov Zveze stvar le tako izvedljiva, da se tajništvo združi z uredništvom in upravništvom naših listov.

Predsednik: Tako se tudi misli. Plača tajnika bi bila enaka učiteljski plači v kraju, kjer tajnik biva.

T. Drekonja: Šols.-polit. odsek govori o učnih načrtih. Mislim, da je sestavljanje od naše strani nepotrebno. Kdo jih bo pa sprejel? Spričo časa in razmer je škoda truda s tem delom!

T. Leskovec: Rada bi vedela, zakaj predlog o štetju?

Predsednik: Zaradi asimilacije.

T. Daneu: Želim pojasniti, kako bo z ulomki. Kako je na pr. izgovarjati $\frac{1}{2}$?

T. Mermolja: Ena ulomljena s tridesetdvema.

T. Kleinmayr: Moram pojasniti, da je to odobreno že od ministerstva in je razpravljano odveč.

T. Širok: Izgovarjanje dvoust. u namesto l bo v nižjih razredih težko. Zato bi raje ostali pri l in šele počasi uvajali u. Mislim, da je počasno uvajanje najbolj prikladno.

Tca Župančičeva: Majhne težkoče so to, če pomislimo na pravopis pri Francozih ali Angležih.

T. Urbančič: Take težkoče bodo naši otroci zlahka premagali. Predlog naj se sprejme brez razpravljanja!

T. Kleinmayr: Precizirati je treba, ali izgovarjamo v, ov, ev, uv ali ul!

T. Vouk: Sprejmimo predlog načelno, pustimo pa prostost pa krajevni izgovarjavi!

Predsednik da predloge na glasovanje. Sprejeto.

O samopomoči

Poročevalec Mermolja: Goriško učiteljsko društvo se je že v predvojnih letih bavilo z mislijo ustanovitve učiteljsk. podp. društva. Voja mu je presekala namero. Stvar se je zavlekla, nikakor pa ni zaspala. —

Razmere, v katerih živimo, nas silijo, da se učiteljstvo še trdneje sklone in išče rešitve samo v sebi. Treba je, da se naša organizacija spopolni, treba je, da si ustanovimo »Samopomoč«. To je ustanova, mimo katere ne sme delegacija na letošnjem zborovanju. V ta namen so se pripravila pravila, ki naj bi bila podlaga in temelj te prepotrebne ustanove. Delegati in delegatke so gotovo prečitali in tudi preštudirali osnutek pravil, ki so bila natisnjena v našem glasilu.

Šols.-polit. odsek je po zaslišanju mnenj nekaterih tovarišev, Učit. društva za Trst in okolico, kakor tudi odvetnika, ki se je prostovoljno javil, da nam da pravnih nasvetov v tem pogledu, došel do zaključka, da se za sedaj ne ustanovi samostojno podp. društvo, marveč da se v ta namen organizira in ustanovi pod okriljem Zveze odsek »Samopomoči« — in to, ker bi se z ustanovitvijo samostojnega podp. društva stvar zavlekla. Nujnost zadeve nas pa sili, da prejko-prej realizirajmo »Samopomoč«, ki bodi moralna in tudi materialna opora našega stanu v tej Krajini. (Sicer nas bodo poučile razmere, delovanje in poslovanje »Samopomoči«, kako se stvar uredi najlepše, kako se da najlažje doseči smoter, ki naj ga ima »Samopomoč«.)

»Ker je tedaj stvar nujna, predlaga šols.-pol. odsek:

1) da se ustanovi pod okriljem Zveze odsek »Samopomoči«. V ta odsek naj se izvole 4 tovariši in 1 tovarišica. Odsek se voli na deleg. zborovanju vsako drugo leto; vodstvo odseka sestoji iz načelnika, tajnika in blagajnika. Član ima pravico poslati svojega zaupnika k seji v svoji zadevi.

2) Dalje predlaga š. p. ods. sledeči pravilnik: I. namen »Samopomoči« je a) po predložitvi v to potrebnih ugotoviti povrniti članom okrajnih učiteljs. društev, ki so včlanjena pri Zvezi, v slučaju bolezni po možnosti največ $\frac{2}{3}$ bolnišničnih stroškov II. razreda in podpirati z manjšimi izrednimi podporami tudi bolne člane njihove družine.

Za oba slučaja velja, če traja bolezen več ko 14 dni.

b) Izplača članom, ki so bili odslovljeni, po možnosti največ $\frac{2}{3}$ mesečne plače, ki so jo dobivali, ko so bili odslovljeni. Vendar ne sme presegati mesečnega podpora 600.— L.

Dokler se ne ugotovi dejanski stan potrebe, se smatrajo ta izplačila kakor posojila in enako se smatra dana podpora za posojilo, ako se prejmejo za dotični čas zaostali službeni prejemki.

Odsek, ali koogar ta pooblasti, ima pravico, preiskati vsak posamezni slučaj, da se ugotovi

dejanski stan. Neredno plačujoči člani (okr. učit. društev. 3 mesece v zastanku) niso deležni podpore.

c) V slučaju smrti člana izplača ženi ali otrokom ali onemu, ki dokaže, da mu je stregel v bolezni, tolikokrat po 1 L, kolikor članov ima Zveza.

II. Sredstva. Da se doseže namen, predlaga šols.-pol. odsek: a) da se zviša članarina vsakega člana od 7 L na 10 L, od katerih pripadeta 2 L odseku.

S plačevanjem prispevkov se prične 1. avgusta t. l., podpore pa se začno izplačevati šele s 1. okt. t. l.

b) Da se ustanovi za prvo potrebo podporna rezerva, prispeva vsako učit. društvo enkrat po številu članov.

c) Da more odsek vršiti svoje dolžnosti, če tudi se hitro ponavljajo slučajji bolezni in smrti, se ustanovi rezervna podporna zalog, ki se napravi iz letnih preostankov. Kadar doseže rez.-podp. sklad višino enoletnih prispevkov članstva, se snuje drugi rezervni sklad, ki naj služi za ustanovitev zdravilišč. V to pripadajo tudi vse podpore, volila in drugi prispevki. —

d) Članstvo Samopomoči je obvezno za vsakega člana okr. učit. društev.

e) Okrajna učit. društva se pozivajo, da razložijo pomen te ustanove svojim članom in da odbor teh prične z nemudno agitacijo, da se stvar izpelje kar najhitreje.

Predsednik odvarja debato.

T. Trobec: V poročilu je govora učiteljstvu, potrebnem pomoči, ki je brez lastne krivde zašlo v stiske. Kaj pa, če kdo zaide po lastni krivdi? Mislim, da bi se pri takih zahtevala garancija, če se jim da kako posojilo.

Predsednik: Samoobsebi umevno, da se bo gledalo na to.

T. Podgornik: Poleg članarine morajo društva plačati v rezervni sklad.

T. ca Scheimer: Ali naj blagajnik plača iz društvene blagajne ali naj izterja od društvenikov?

T. ca Zupančič: Članarina se poviša. Izjavljam, da ne morem jamčiti, ali bodo članice, ki jih zastopam, to sprejele.

T. Širok: Sem odločno za to, da se plača povišek za «Samopomoč». Ali ne gre za važno, vsem koristno ustanovo? Če se tudi zviša članarina, bo vendar vsak vedel, čemu plača. Korist «Samopomoči» je vaba za redno vplačevanje.

T. Podgornik: Zahtevajmo redno mesečno vplačevanje članarine. Kdor ni reden, izgubi vsako pravico do podpore.

T. Možina: Napravimo že enkrat konec z izgovori, da je plačevanje pretežko! Imamo svoje dolžnosti in zakaj bi se jim umikali, če gredo za tem, da si eden drugemu pomagamo?

T. Širok: Povišek članarine bo koristil, ker bo pospeševal smisel za organizacijo. Kdor ne bo organiziran, bo v slučaju stiske na cesti. To bo vsak dobro vedel.

T. Kleinmayr: Naša dolžnost je, da spravimo to svoje socialno vprašanje končno do prave oblike. Prispevek 2 L. za Samopomoč je zavarovalnina, ki jo vplačujemo za slučaj potrebe. Če te ustanove ne izpeljemo, bomo spet imeli o priliki razne krožeče liste in zbirke. Če jo pa ustvarimo, bo beračenje prenehalo in oblika medsebojne pomoči bo veliko lepša. Absolutno potrebno je, da se ustanovi «Samopomoč».

T. Berce: Predlagam, naj se zviša članarina na 15 L!

T. Mikluš: Mlajši tovariši so pripravljeni danes sprejeti predlog o povišku, pozneje bodo pa godrnjali.

T. Rajčić: 10 L. mesečno ni tako hudo. Vendar naj bi se razlikovalo med velikimi in malimi društvi. Mala društva so v nepriliki s svojim gospodarstvom. Kako naj plačuje visoke prispevke društvo, ki ima le 30 članov?

T. Urbančič: Saj vendar nimajo društva skoro nikakih stroškov razen Zvezinih! Goriško društvo, ki je močno, ima kvečjemu nekaj poštne poleg izdatkov za delegate. Svoje potrebe krijmo iz lastnih moči!

T. Gruntar: Pomisleki t. Rajčića se mi ne zde umestni. Doslej še nismo čuli pritožbe, da bi mala društva ne mogla shajati s svojimi dohodki.

T. Daneu: Umesten bi bil predlog, da se naknadno vplača v sklad «Samopomoči». Če bi zastali prispevki, naj se ustavi poslovanje!

Poročevalec Mermolja: O potrebi te humanitarne ustanove ni treba več izgubljati besed, pokazala je to jasno debata. K svojim izvajanjem dostavljam le še to, da bi se uvedla posebna pristopnica, s katero se članstvo obveže, da vplačuje za «Samopomoč».

Predlogi, ki jih stavim, so sledeči:

1. V Zvezi se ustanavlja odsek za «Samopomoč» z namenom, ki so se pojasnili.

2. Sredstva za to se dobe z zvišanjem članarine v društvi mesečno s 7 L. na 10 L.

3. Za bližnje potrebe se mora zbrati podporni sklad, ki naj sestoji iz enkratnega prispevka društev à 10 L. za vsakega člana.

Predsednik stavi predloge na glasovanje. Sprejeto.

T. Križman: Predlagam, naj bi se volitve, ki sledijo sedaj po dnevnem redu, prenesle na konec zborovanja.

Predlog pade.

Predsednik pojasni, da se ima voliti vodstvo, upravni odbor in člani odsekov, skupno 42 funkcionarjev.

Po kratkem odmoru pričnejo volitve, ki gredo gladko, a postanejo zelo živahne, ko t. Valentič brezpogojno odkloni izvolitev na predsedniško mesto pevskega zbora. Vsa prigovarjanja ga ne omajajo, dokler se naposled ne sprejme predlog, naj se da odboru pevskega zbora možnost, da lahko pritegne sam nove člane v odbor.

Vodstvo Zveze je sestavljeno tako le:

Predsednik Anton Germek, blagajnik Karl Gruntar, tajnik Jože Pahor.

Upravni odbor: za goriš. uč. društvo Ignac Krizman, za postojnsko Josip Dolgan, za idrijsko Matej Mikuž, za koprsko Bogumil Medvešek, za pazinsko Vinko Šepić, za sežansko: Fran

Bollé, za Slomškovo zvezo Leopoldina Leskovec, za tolm. društvo Josip Rakovšček, za tržaško Ana Scheimer, za volosko-opat. Antun Čiković. (Nadaljevanje.)

DVOJNA MERA ŠKOL-SKE POLITIKE

Nalazimo se u razdoblju, gde se već postupa protiv nas službeno, putem zakona, vlasti se obaraju na naš stalež putem cirkulara, dekreta i dopisa bacajući nas iz službe odnosno u prisilno stanje mira. Vladinim organima nije pravo, da smo sa solidnom i požrtvovnom akcijom o samoizobrazbi svojih članova, svojim pevačkim zborom i drugim ustanovama podigli visoko ugled svog staleža, nije im pravo da naš učiteljski savez nastoji da organizaciju uzdrži na dostojnoj visini, boreći se uspešno protiv korupcije za boljitak škole i za očuvanje svome narodu njegovih kulturnih institucija. — Ne žele oni imati medju učiteljstvom slavenske narodnosti dobrih odgojitelja i organizatora, oni ne trebaju svesnih učitelja, već prekim okom gledaju na one, koji saveze vrše svoje pedagoško zvanje bilo u školi ili izvan nje. —

Zato se i služe svim sredstvima, koja su im na raspolaganju, da demoraliziraju naše vrste i rastepu naša društva. Mi stojimo pred dejstvom, da su svi predsednici istarskih učiteljskih organizacija bez službe, a da ne spominjemo svemoguću slučaj i napadaje, koji su prešli i preko medje naše Istre. No Istra je od pamтивеka iskorištavana, izrabljivana, i tlačena, u svakom obziru zapostavljena i zaboravljena, zato i svaki udarac, koji se morao da nanese inorodcima u novoj državi, primenjen je bio i isproban najprije u Istri.

Politika dvojakog promatranja, dvoličnog naziranja, dvojne mere i logike, koja je proniknuta u svim metodama naših gospodara, koji se obaraju nemilosrdno na naš narod, ispoljava se takodjer jasno i na školskom polju opet osobito u Istri.

Saznali smo nedavno iz talijanskog tiska, jer neki kotari nijesu dobili nikakih obavesti, da su raspisana def. učiteljska mesta u Istri. — Vrlo je karakteristično, no posve u skladu sa spomenutom poli-

tikom dvojne mere, — da su raspisana samo mesta za talijanske škole. Mi možemo da potpunim pravom tražimo, zašto nijesu istovremeno bila otvorena mesta i za slovenske i hrvatske škole u Istri? U popisu raspisanih natečaja opažamo takodjer, što je vrlo značajno, da su neke hrvatske škole uključene u opći popis talijanskih škola premda nijesu uopće službeno pretvorene u talijanske.

Mi ne možemo nego da ovim putem izrazimo zbog toga svoje ogorčeno negodovanje i najenergičniji protest, jer se već nekoliko godina u tom pogledu ostentativno bagateliše slavensko učiteljstvo Istre. — Svakome su od nas poznate svemoguću makinacije skopčane sa definitivnim nameštenjima, svima je nama jasno, gde su svršavale naše molbe, a da se ih uopće nije ni uzimalo u obzir. Koliko smo puta poduzimali korake, da se dodje do bilokakvog rešenja, no sve bezuspešno. Dok se već nekoliko godina ne raspisuju mesta u većini kotara, — da se izvrši pusta formalnost i baci javnosti prah u oči, raspisana su bila prošle godine tri mesta naše škole u porečkom kotaru. Kakve li ironije? Bilo je sa naše strane dosta molitelja sa svim uvjetima; ali o rešenju nema ni govora, — ta glavno je, da su naši kolege(ice) nalepili na svoje različite dokumente dosta biljega, te imali dok su im molbe bile primljene dosta neprilika.

Ove godine je i to izostalo. Nema uopće raspisa natečaja za naše škole u Istri, a mi takodjer sumnjamo, da će biti objavljen. — Uostalom žalosno nas iskustvo uči, da to potpuno odgovara školskoj politici dvojne mere naših vlastodržaca.

Mi ostajemo ipak na svojim mestima, mnogi dapače skraćeni u svojim berivima i u privremenom položaju, ne znajući, šta će nam donesti sledeća godina. — Naš savez ustraje u borbi za svoje staleške interese i ne prigiba pokorno glave. Mi smo potpuno uvereni, da svi pošteni naši sudržavljani druge narodnosti odobravaju držanje našeg učiteljstva, kojemu se ne može prebaciti, da se bavi politikom, već se jedino bori za svoj opstanak i procvat škole.

NEKAJ OPAZK

Zvezin pevske zbor se napravlja na turnejo po severnoitalijanskih mestih, pričešni z Vidmom. Turneja naj bi se vršila v drugi polovici septembra, pripraviti pa bi se morala z vsaj teden trajajočim vežbanjem v Trstu.

Ali smo za tak poskus zreli? Odgovor koncerta pri Sv. Jakobu bi bil pozitiven, vaje pri Sv. Luciji bi pa odsvetovale, da tvezamo, kar smo že kdaj nameravali. Zbor je pred trdo preizkušnjo: zmožen je doseči umetniško višino, ki je drugje nemogoča, doseže jo pa le, če napne vse moči. Bodimo namreč odkriti: ako se hoče zbor vzdržati, mora napredovati, napredek pa je bolj odvisen od skupnih vaj kot pa od negotovega domačega vežbanja. Zbor se mora zavedati, da je enota, kjer je vsak pevec, vsaka pevka neobhodno potrebna na svojem mestu. Zbor ljubljanske Glasbene matice je imel to največjo napako, da je vsake tri, štiri leta izgubljal večino svojih pevk, ko so dovršile srednje šole. Pri nas vi-

dimo, da so nekateri v zboru le nekako mimogrede, kadar pravzaprav nimajo iti kam drugam. Pevske vaje so zelo poredko in še tedaj se nekateri ne kratkočasijo dovolj pri njih. Vaje bi namreč morale biti po tem ali onem mnenju za ubivanje dolgega časa, kadar ni drugega dela. Pri nekaterih še zdaj ni zavesti, da je ustvaritev resnega zbora, ki naj kolikor-toliko dovršeno poje, sad trdega skupnega dela, kakor je dober kip plod velikega truda kiparjevega dleta. Brez muke in žrtve tudi v zboru še tako dobrih pevcev ni pravega uspeha, ni dovršenosti, popolnosti! Vodstvo zbora pripravlja za bližnje čase Gallusa, Orazia Vecchija ter narodne pesni; toda dostojno izvežbanje teh stvari je mogoče le, če se vsakter član zbora zaveda, da brez njega zbor ne more dalje. To se čuje paradoksnost, a je tako! Prvič: zbor nima preveč pevcev, zato je želeli, da dosedanj pripelejo k prvi pevske vaji še novih moči, ki jih veseli sodelovanje pri našem zboru; drugič: tisti, ki so sicer pri zboru, a pridejo zraven, kadar se jim zdi, so dejansko zborova smrt, ker vsled nji-

hove nerednosti sploh ni mogoče dalje, ni mogoče študiranje novih stvari in ker se prav posebno vznemljujejo vse, ki so vestni in ki morajo neplodno izgubljati čas radi lahkomišelnosti in brezobzirnosti takih zborovih cokelj. Naravno, da so potem tudi vaje preveč utrudljive: nekateri pojo gladko, drugi se še lovijo za besedilom in ne znajo glasu tudi ko stopijo na oder. Naš zbor ima prihodnost le kot skrajno disciplinirana četa, kjer padejo vsi privilegiji lahkomišelnosti in katere disciplina je zsidrana v vestnosti nasproti stvari in enega proti drugemu, a prav tako tudi v zavesti, da je dovršeno zborovo petje plod — kakor pri vsaki drugi stvari — resnega dela in truda.

Prišli smo v drugo poglavje. Mimo prvega ognja,

SAMOIZOBRAZBA

Herbert Spencerjev „Uvod v študij sociologije“

(Ferdo Kleinmayr)

I.

V naslednjih vrstah podajam v glavnih obrisih vsebino in vodilne misli znamenitega dela angleškega misleca in sociologa Herberta Spencerja. V podrobnosti se seveda že radi obširnosti dela ne morem spuščati na tem mestu, upam pa, da bom zbudil vsaj v nekaterih zanimanje za to knjigo, ki je svojčas globoko vplivala na razvoj socialne vede in ki ima še danes svojo trajno vrednost. Podatke sem posnel po nemškem prevodu, ki je izšel z naslovom: „Einleitung in das Studium der Sociologie — von H. Spencer, herausgegeben von Dr. Heinrich von Marquardsen — II. Auflage, Leipzig, F. A. Brockhaus 1896 — Internationale wissenschaftliche Bibliothek — Band 14.—15.“

Spencer se najprej vpraša, jeli obstoja potreba sociološkega študija. Ako ne obstoja, potem je vsaka beseda o tem predmetu odveč.

Mnogo jih je, ki še danes ne verujejo v določno medsebojno zvezo socialnih pojavov in ki trde, da socialna veda sploh ne obstoja. To je zmota. Človek je našel neshetno zakonov, ki v naravi določajo nastanek, gibanje in posledice gibanja raznih snovi; da, našel je tudi zakone, ki odločajo o postanku, rasti in napredovanju posameznega človeka. Kako naj tedaj človek ostane brezbrizen v očigled valovanju vseh onih čuvstev, ki gibajo ljudstva, narode, in v očigled iz tega izhajajoče vsote socialnih pojavov ter njihovih smeri? Saj vemo, da ima vsak naravni pojav svoje vzroke in da ti pojavi rode posledice, ki so vzroki novim pojavom in novim posledicam itd. Da bi to veljalo le za »mrtvo« tvarino? Nikakor! Mi moramo in moremo to zasledovati tudi ob živi tvarini, ob človeku in njegovih višjih skupinah, ki jih imenujemo družina, pleme, ljudstvo, narod. Človek v gotovih slučajih, na pr. ob večjih nesrečah sledi le kaj rad načelu: »Nekaj je treba ukreniti! Nekdo mora ukreniti! Čim prej tem bolje!« Ne pomisli pa, da taki ukrepi, često prenačrtani, ne dosežejo vedno svojega namena. Taki ukrepi, ki jim lahko dajemo ime socialne naprave, dosežejo često povsem drugačne vspehe in celo nasprotno posledice negoli je bil njihov namen. Kdo naj izvaja te ukrepe? Vsak voznik — in večina žurnalistov — vam odgovore takoj s stereotipno frazo: »Vlada!« Ne pomislijo pa, da so si »vlado« ustanovili državljani sami, da so ji dali obliko. In ta vlada naj dela

ki je visoko zaplamtel in ki se je prav tako hitro polegel, smo prispeli do preizkušnje, ali smo zmožni zbor tudi vzdržati. Zdi se, da je za to potrebno še več moči, več prepričanja in samozatajevanja, kakor za osnovanje zbora. A kar je glavno, obstoj in napredek zbora ni odvisen od zunanjih okoliščin, ampak od nas samih, zato bomo imeli potrebno žilavost, ki se kaže v vsem dosednjem delu Zveze, da ga utrdimo kot trajno ustanovo. Zbor nam ne sme biti nečimerno igrakkanje, ampak trdna, po prepričanju in zreli disciplini močna, trajna kulturna tvorba z visokimi umetniškimi cilji.

Drugačen zbor nima prihodnosti in obstanka.

J. P.

sedaj one čudeže, ki jih ne morejo storiti državljani. Ta zakonodajni aparat naj bi izvajal celo vrsto blagodejnih naprav, ki naj bi jih ne spremljala nobena senčna stran? Zahteva je pač sila naivna.

Za socialna zla ni radikalnih sredstev. Z radikalnimi sredstvi silimo to zlo le iz ene oblike v drugo. Prepovejte na pr. na jetiki bolehamim ženitev, pa bodo rodili — nezakonske otroke! Represivni pritisk rodi tedaj le tozadevni protipojav.

Izključiti moramo tedaj načelo. »Nekaj je treba storiti v vsakem slučaju«, in priznati moramo načelo, da je treba socialne pojave proučevati, ako hočemo res socialno delovati.

Dalje se vpraša Spencer: »Obstojata li socialna veda?« In odgovarja nam takoj: Če o tem vprašanju dvomimo, je to kriva pretežno naša zgodovinska vzgoja. Dosedaj nam namreč zgodovinski pisatelji predstavljajo zgodovino kateregasi bodi naroda kakor zgodovino njegovih »velemož«, ki so vodili v vseh dobah svoj ni rod. To je sicer sila zabavno in za pisatelja udobno pripovedovanje, ali — resnično ni. O socialni organizaciji tega ali onega naroda, o njegovih šegah in navadah, o njegovi pravstvenosti in umetnosti itd. nam nič ne podajajo taki zgodovinarji, ki slede načelu: »Arma virumque« (boj in vojevode). Po tem načelu določa »velemož« usodo svojega naroda, njegov socialni napredek. Vprašajmo se pr.: Odkod pa je prišel ta »velemož«? Jeli božanstvenega izvora, čemur danes ne moremo več pritrditi? Ali pa je produkt svoječasnih socialnih razmer, pravi sin svojega naroda, ki sicer lahko vpliva na družabno tvorbo in delovanje svojega naroda, ki sta ga pa prav ta tvorba in delovanje vzgojila, tako da ni mogel drugače delovati negoli je deloval. Predno je tedaj preobrazil »velemož« družbo, je družba morala njega izobraziti. Iz te, narodu specifične izobrazbe je izšla poznejša preobrazba. To pa so vzroki, pojavi in posledice, ki segajo iz stoletij v stoletja in katere nam ne pojasnjujejo življenjepisi še tako znamenitih »velemož«. To pojasnjuje le sociologija. Sociologija seveda ni povsem eksaktna veda, kakor to tudi ni marsikatera veda. Zapleteni pojavi, ki jih ponuja sociologija, so silno malo sposobni za eksaktno obravnavo. Sociologija nam podaja le malo obče veljavnih pravil. Kdor kliče sociologijo na pomoč z namenom, da nategne vse na eno in isto kopito, je pač strankar, a ni znanstvenik. Vseh pojavov ne moremo posplošiti, ali v kolikor jih moremo posplošiti, v toliko je možna znanstvena obravnava tvarine.

Kaj je bistvo sociološke vede? — vpraša dalje Spencer ter izvaja:

Vsaka družba prikaziva neko skupino pojavov, ki izvirajo iz posamičnih pojavov njenih članov, ter

vrsto lastnosti v skupnosti, ki jih določajo zopet vrste lastnosti njenih, sestavnih delov ali enot. Razmerje med obema vrstama tvori nedvomno predmet neke vede. Značilne poteze ljudi tvorijo značilne poteze one družbe, ki jih ti ljudje sestavljajo; manj značilne poteze v družbi se skladajo z manj značilnimi potezami v ljudeh. Med družbo in njenimi člani obstoja tedaj vedno in povsod neka zveza. To splošno načelo, da določajo lastnosti enot lastnosti skupine, kaže jasno, da obstoja neka veda, socialna veda, ki določa medsebojno razmerje med enotami in skupino v oni meri, v kolikor je to možno pri nravi dotičnih pojavov.

Sociologija mora zaorati prve brazde pri človeku, ki stoji na najnižji razvojni stopnji, ki tvori le male socialne skupine brez vsake notranje zveze, ter pokazati nadaljni razvoj skupnosti. Razložiti mora ta veda, kako omogočujejo tvorbo obsežnejše skupine čisto malenkostne spremembe individualne nrave, ki so nastale vsled spremerjenih življenjskih pogojev. Preiskovati mora pri teh skupinah genezo družbe, t. j. njen postanek in njen razvoj. Prikazovati mora silnejše, trčajoče socialne vplive, ki povzročajo nadaljno spremembo sestavnih enot in po nji vedno večjo kompliciranost socialne stave. Določiti mora pri vsaki skupini ali družbi, od najpreprostejše pa do najbolj civilizirane, katere poteze so vsem skupne, katere pa so manj splošne ter ločijo skupino od skupine, in jeli so te poteze splošno človeške ali pa značilne le za gotova plemena. Vedno je prednost socialne vede: naraščanje, razvoj, družabna stavba, funkcije socialne skupine, kakor so izšli iz medsebojnega občevarja posameznih individuev, katerih nprav lahko označamo kakor občečloveško ali pa kakor omejeno le na sorodna plemena ali pa kakor specifično plemensko. Vpoštevat pa mora sociologija tudi vpliv obdajajoče pri-

rode ter vpliv skupino obdajajočih skupin. Slednjič mora socialna veda ugotoviti, jeli skupina res posedaja one lastnosti, ki izvirajo iz lastnosti njenih sestavnih delov.

Zmota bi bila, ako bi trdili, da ne obstoja veda o človeku, ker se ne dajo predvidjati življenjski dogodki posameznega človeka, kakor nam jih predločuje biografija (življenjepisje). Saj o posameznem človeku lahko predvidjamo na podlagi antropologije, kako bo v splošnem raste, se razvijal, deloval in preminul — vse to do gotove meje. V istem razmerju kakor biografija napram antropologiji, stoji zgodovina (kakor jo splošno pojmuemo!) napram sociologiji. Ne moremo trditi, da ne obstoja veda o človeški družbi, ker ne moremo že v naprej napovedati konkretnih zgodovinskih dogodkov. Ali kakor v posameznem človeku, tako se pojavljajo tudi v narodu strukture in funkcije, ki tirajo narod na gotovo začrtano zgodovinsko pot.

Narodopisju mora vsak sociolog posvetiti največjo pažnjo. Ono podaja zanesljivo navodilo za politično delovanje. Silo važno je pač vprašanje: Kakšen je normalni potek socialnega razvoja kakšnega naroda in kako bo nanj vplivala ta ali ona politika? Spoznali bi tedaj, da ni možno udeležiti robenega zakonodajnega delovanja, ki ne bi bilo povsem v soglasju s postopkom narodnega naraščanja in razvoja, kakor potekata normalnim potom.

Neki zakoni vladajo tedaj v premembah, ki jim je podvržena družba. Ako spoznavamo te zakone, potem moremo jedva določiti, kaj je v posameznem narodu res napredno, kaj je nazadnješko, kaj je umestno, kaj je dosegljivo, kaj je redosegljivo ali utopistično.

To so vobče debelo začrtane Spencerjeve misli o potrebi sociološkega študija, o obstoju in bistvu sociologije. (Nadaljevanje sledi.)

FELJTON

Škica o razvoju slovenske glasbe

(Konec.)

Anton Lajovic je bil med prvimi in nekaj pionir slovenske moderne. Iz mlajših let ima več sinfoničnih del, pozneje si je izbral za medij svojih čuvstev izključno le pesem. Njegovi številni zbori in samospeti so zreli plodovi moderno čutečega esteta — umetnika, polni poezije in klasičnih lepot. Največ njegovih stvari je založila Glasbena Matica v Ljubljani; veliko stvari je bilo natisnjenih v muzikalni reviji «Novi akordi», ki so izhajali do početka vojne.

Marij Kogoj iz dunajske šole Schwecherjeve in Schönbergerjeve, velja kot najekstremnejši slovenski skladatelj. Njegova glasba je rodila precej odpora pri vseh starejših, vendar hodi samozavestno kljub vsemu začrtano pot in upanje, da bo Kogoj ustanovitelj novega stila v slovenski glasbi, je upravičeno. Do sedaj so izšle v založbi s Glasbene Matice «Solospzi» in v založbi «Treh Labudov» klavirske skladbe, nekaj zborov in solopesmi. Veliko rokopisov čaka založnika in tiska (psalm, Fuga, opera).

Lucijan Marija Škrjanc, po letih najmlajših slov. skladateljev, je izdal zbirko solopesmi, ki so postale takoj najpriljubljenejše točke koncertnih programov. Več stvari za sinfonični orkester je bilo že z uspehom izvajanih. Godalni kvartet je v tisku, prav tako več klavirskih skladb. Škrjanc je eden največ

obetajočih talentov. Pred kakim mesecem je bila premijera suite, k Mollierovi komediji «Zlahtni mešan» in spet je dokazal veliko smisla za orkesterski zvok in neprisiljenost, izvirnost in prisrčnost v ustvarjanju.

Janko Ravnik, klavirski profesor na konservatorju v Ljubljani, izhaja iz praške šole in je že kot gojenec na konservatoriju zbral pozornost s svojimi skladbami. Ne posebno plodovit, a kar ustvari, je globoko občuteno in izvirno.

Melos njegovih pesmi je melanhoničen, vendar ne sladek in sentimentalni in se včasih stopnjuje do elementarnosti. Večino njegovih del je založila Glasbena Matica.

Emil Adamič je najplodovitejši slovenski skladatelj. Po poklicu je učitelj, je študiral glasbo deloma sam deloma na konservatoriju v Trstu. Njegove skladbe niso vsebinsko tako težke kakor prej imenovanih in se ves njegov stil približuje narodnemu. Najboljši je v naivnih in humorističnih razpoloženjih. Pisal je veliko za zборе, solo, klavir. Lansko leto je doživelo premiero dvoje njegovih večjih orkestralnih del: «Tatarske silhuete» in suite «Iz mladih let», ki sta imeli veliko uspeha. Adamič ni ne revolucionar ne ekstremist, zato ravno uživa pri publiku veliko sumptaj.

Risto Savin je napisal prvo resnejšo slovensko opero «Lepo Vido» in balet «Plesna legendica», v delu pa še ima opero «Gospodski zvon», ki je že javljen na sporedu ljubljanskega gledališča. Po-

sebná vrlina njegovih del je fina inštrumentacija in smisel za barvo.

Tudi cerkvena glasba ima svoje zastopnike pri Slovencih. Pater Hugolin Sattner, sedaj že sedemdesetletnik, je napisal veliko število cerkvenih pesmi in maš z orkestrom, obenem pa tudi precej posvetnih in štiri kantate za zbor, soli in orkester. Od njega so Slovenci dobili tudi prvi oratorij «Assumptio».

Stanko Premrl, stolni organist v Ljubljani, je iz novejših šol in ima ravno tako veliko cerkvenih pesmi in orgelskih skladb tudi posvetne in nekatera dela za sinfonični orkester.

To bi bili najpomembnejši slov. skladatelji današnje dobe. Veliko drugih, ki niso toliko važni

ali že dozoreli, sem izpustil in niti imenom imenoval, ker sem mislil, da so umetnine in njih ustvaritelji šele takrat v tujini omembe vredni, kadar dosežejo stopnjo zrelosti in višino moči, da lahko prodrejo meje lastne domovine.

Danes je v Ljubljani stalno državno gledališče in konservatorij, dva sinfonična orkestra, ki prirejata koncerte. Agilnost glasbenega delovanja je postala posebno v zadnjem času precejšnja in plodovitost tolika, da smemo upati in pričakovati, da se vse zamude in zaostanki izravnavajo in dopolnijo.

Fr. Bravničar.

Opomba uredn.: Članek je bil priobčen v london-skem listu «The chesterian» (v marcu 1923).

NASI GROBOVI

† Jožef Fon

Grenko postane človeku, ako razmišlja nedosleden a neizprosno ukaz narave. Čemu se naseli kal smrti v razpihujoče se popje; kako, da omahne komaj razcvetela roža?

Vesel, poln moči stopi mlad človek v življenje. Vedro mu je čelo, njegov duh kuje prešerne načrte. A se zgodi, da mu že ob prvih korakih, ob začetnem poletu presune prsi rezek, zbudilja; lahek zast-nek sane, komaj slišen kašelj, in že je zapisan smrti.

Kaj je temu krivo? Mladeniška vihravost? Volja razvita preko moči? Lahko oboje.

Rad bi živel mladenič, rad bi izpolnil zadnjo zahtevo smelega hotenja. V dnu mladega bistva trepetaja bojazni, strah, čes, dopolnil si! Zopet drugi glas mu pravi — še je čas, mlad si še, slabost je le mimogrede. Tako se borita v njem strah in upanje, prevladuje pa do konca poslednje.

Tako je bilo z rajnkim tovaršem Fonom. H koncu svetovne morije je dovršil v Ljubljani učiteljske. Begunci so se vračali v razdrto domovino. Možje in fantje so še stradali in trpeli v vojaških suknjah. Med njimi je bil Fon. Vihar je potihnil. Takrat se je vrnil tudi on. Dobil je službo v Čadrgu. Slednji dan je hodil učiti v uro oddaljeni kraj. Ko se je zvečer vrnil domov, ni počival. Zbiral je krog sebe mladino in poučeval petje. Že od narave obdarovan z lastnostmi dobrega interpreta glasbene umetnosti, je pričel poučevati petje kmalu potem, ko je vstopil

v življenje. Globoko se je javljala v njem ona tajna sila, ki ne dopušča, da bi človek hranil bogastvo lepote zase, temveč ga žene neprenehoma, da troši to bogastvo krog sebe. — Ni mu bilo dovolj, da je vodil pevski zbor v Tolminu, hodil je oblikovat v duši občuteno pesem celo v Zatoľmin in Poljubin.

Brez pokoja, en sam velik delavnik je bilo njegovo mlado življenje. Sam o sebi ni računal. Gnan od železne volje se ni zrvedel, da mu bo delo pre-zgodaj izčrpalo moči. Na ekonomijo lastnih sil ni mislil in ni niti misliti mogel.

Ni se še dobro razpihnilo popje, že je cvet omahnil. Glas njegove smrti je jeknil v grapo do Čadrga, motno je zadrhtel do Zatoľmina in Poljubina, tem n je odzvenel v Sv. Luciji.

Vrtoglavo drvi življenje tam zunaj neizprosno svojo pot in kaj kmalu zabriše izgubo. Ob grobu pa stoji trop, trop onih, ki jim je bil rajni drag in ljub. Beležina je v njih srcih, ker vedo, da jim je s smrtjo pokojnika zasekana v življenju nenadomestljiva praznina. —

Otožno se oglasi pesem v slovo. Solnce sije na polja in obliva gore, v srcih pa je mračno, tesno. V zdihujočih akordih se koplje pokojnikova duša in drže poslednji odraz svoje lepote. Vzpne se njegova duša s pesmijo v ozračje, zadrhti preko Tolmina v grapo do Čadrga, vztrpeta nad Zatoľminom in Poljubinom v neizzvenečem akordu. In kdor je je slišal ta trepet, kdor ga je slutil, je vedel, da je to pričetek novega življenja — utelešenje njegove duše v tajnah pesmi. —

C. D.

KNJIŽEVNOST IN UMETNOST

Glasben večer gojencev tržaške glasbene Matice. V soboto dne 21. t. m. so nastopili v dvorani «Delavsk. Kons. Društva» pri Sv. Jakobu gojenci glasb. Matice z uspehom, s kakršnim niso nastopili še nikdar prej. Učitelji so tekmovali med seboj in marsikje so si stali na isti višini. Povdarjati je posebno trud učiteljskega osebja, s katerim je dvignilo večer na tisto višino.

Gojence posameznih klavirskih učiteljev je družilo skozi in skozi veliko sorodstvo. Tako so se na pr. gojenci g. V. Sonca odlikovali v preciznem tehničnem izvajanju, naj omenim med drugimi posebno Jelico Pertot, Danico Goljevšček, Emo Gombrč, Angelo Lampe in Borisa Plesničar. Višina podajanja se je zelo približevala tehnični, vendar si nista bili še enakovredni. Isto moram omeniti pri gojenkih g. V. Mirka in sicer pri Viktorji Sperne in Štefaniji Brusl. Velik napredek moram konstatirati pri poslednji. G. A. Pervanja je računal predvsem na efekt.

Uvrstil je tri edine gojence k šesteroročnemu izva-ianju banalne «Polonaise» nekega Streabboga — bogsigavedi kje je tega skladatelja iztaknil. Ko bi verjel v publiko, bi moral g. Pervanja s svojimi gojenci žeti na tem večeru prvenstvo. — Dve gojenki gđc. H. A. Chiurkove sta nam tudi pokazali dobro voljo svoje učiteljice. Višek vsega večera so pa tvorili gojenci g. Srečka Kumarja. Tehnično pod-janje njegovih gojencev je stalo skozi in skozi na višini muzikalnega podajanja. Od osemletne V. Kumar preko Brune Dvornik, Danice in Darinke Černigoj, Virgilita Goloba pa do izredno glasbeno nadarjenih Božane Širok, Dušana Marčelja in Vijolice Godina je dihala iz Kumarjevih gojencev umetniško hotenje tako v izražanju Ipavčeve «Pri zibelci» (V. Kumar) kakor v diaboliznem Smetanovem «Furiantu» (V. Godina). V Vijolici Godini nismo videli več gojenke, temveč pianistko, s katero bo dobila tržaška Gl. Matica, v doledni dobi na svetovnem pozorišču svoj sloves.

Mendelsohnov «Andante» za štiri gosli, katerega so izvajali gojenci R. Misleja, je bil tuptam brez življenja. Isto se je opazalo pri solistki Dragici Kocjančič. Dalje so nastopili violinski gojenci g. A. Ivančiča v ansamblu (22 po številu) z dvema narodnimi pesmima v obliki Ronda, kateri je priredil g. V. Mirk. Prireditelju ne gre na tem mestu pač nobena pohvala, kajti odkrito rečeno, naša narodna pesem je preresna, da bi ji obešali tako plehke in neokusne «intermezze». Ne bom sicer učil g. prireditelja kako ima prirejevati — vendar je pa nedopustno žaliti na tak način slov. nar. pesem. Ansambl je podal z g. Ivančičem, kar je pač mogel in ne smem prezreti dobre šole g. Ivančiča, ki se je še posebno dobro pokazala v solistih Stanku Maliču in Hubaldu Vrabcu. Ta dva gojenca sta stala ta večer na višku violinske šole. Da so violinski gojenci v dobrih rokah g. Ivančiča, je dokaz to, da je bil on sam svoječasno eden najboljših gojencev šole znamenitega tržaškega violinskega pedagoga prof. A. Vrama. —

RAZNE VESTI

Nove žrtve u Istri. Jesu to sada najnovije: učiteljice Josipa Čop u Trvižu i Stranić Ruža u Zminju. Evo njihove — smrtne osude, što ju inače dekretom zovemo: Le si comunica per conoscenza e norma che l'Ufficio III, Istruzione presso la R. Prefettura di Trieste con determinazione 7. 3. 23. N. 321/1522 ha disposto che la S. V. non venga riassunta in servizio nel prossimo Anno Scolastico. A sensi della Circolare 261/23, dd. 1. 3. 23. s'invita pertanto V. S. a restituire a quest'Ufficio il libretto ferroviario intestato a Suo nome.»

Ako se upitate za razloge njihovih suspenzija mesta i plaća, odgovori će vam se lakonički i zaigonetno: Anche la decima parte di quello che Lei ha fatto basterebbe di licenziarla. Inače obe naše kolegice nijesu počinile ništa što bi se kosilo sa školskim i državnim zakonom. Dosti je: one su Hrvatice, a njihova učitelj. mesta zapremiče «regnicoli», a njihove škole dašto biće potolijančene. Zašto? Tako bi — sudieno! — Mi ovim putem progonjenim družicama izrazujemo svoje saučee, svoju bol i ogorčenje; protestiramo proti nepravdnosti, al ujedno im čestitamo da su sačuvala do kraja svoje dostojanstvo kao učiteljice, te kao osobe i Slavenke. — I u tome leži njihova, a i naša moralna pobjeda i čast. Ne znači svaka bolest — smrt, niti svaka nesreća — nesreću!

Tipični slovenski hlapec — učitelj. «Slovenec» piše dne 25. julija pod naslovom «Pisenti na Goriškem» med drugim tudi to: Pride prefekt. K sprejemu pridejo vsi javni faktorji in šolska mladina, zraven nekaj radovednežev. Spremostvo gospoda prefekta poskrbi za oblatne «alala» in «eviva». Sicer pa hiti tik pred prefektom tipični slovenski hlapec-učitelj, ki ukazuje ljudem, naj kličejo na čast prefektu.

Hvala «Slovencu» za odlično mnenje o učiteljstvu v Jul. Krajini! Tudi v naši deželi in v našem stanu so hlapci — kje jih pa ni! — a «tipičnega slovenskega hlapca — učitelja» pri nas ni več, če prav ga «Slovenec» vidi mežnariti raznim gospodom, od katerih je odvisen naš kruh. Ako bi bili hlapci, bi ne živeli neprestano pod Demoklejevem mečem, bi ne bili pod stalnim varstvom vohunov, bi nas ne metali v zapore in na ceste, kakor se z nami godi v istem času, ko se nam «Slovenec» laska s hlapci.

Omeniti moram tudi lepo dejanje gojencev, s katerim so se spomnili svojega g. ravnatelja z lepim darilom in s cvetkami.

Kakor rečeno je tržaška Gl. M. s tem večerom pokazala vsestranski napredek. Edina želja bi bila še ta, da se ob priliki skrajša program in če nedostaja materijala iz naše literature, naj se gre iskat k drugorodcem le najboljše in naj se slabe reči nikdar ne stavijo v program.

Karol Pahor.

Na turneje po zgornji Italiji pojejo z našim zborom: operna pevca Riiavec in Lovsetova ter kritik Adamič in en italijanski poročevalec, ne pa kritik, ki je bil pomotoma naveden v okrožnici na pevce. Odbor pevskega zbora.

Francè Bevk: Tatič. Trst 1923. Izdala in založila Naša založba. Cena L 3'80.

Rablji. Gorica 1923. Izdala in založila Narodna knjigarna. Vinjete risal Lojze Spacapan. — Cena 4' - L.

Če bi «Slovenčevi» gospodje uredniki le nekoliko poznali, kakšno je danes življenje nas, «tipičnih hlapcev-učiteljev», bi se do krvi ugriznili v jezik, ko so izpovedali svojo modrost. Tudi če je v našem stanu še kaj servilnih duš, ki ne vedo, kako bi ponižneje pokazali svojo hvaležnost za grizljaj grenkega učiteljskega kruha, hlapčevstvo smo temeljito otrešli raz se, tako temeljito, da so nam preganjanja in bela cesta ljubša, kakor pa čiščenje čevljev raznim gospodom, ki so vajeni gledati na nas kot na helote. Naj ve «Slovenec», da znmo svojo moško čast bolje čuvati kot vsi tisti, ki mislijo, da so poklicani soditi nas. Naj bo torej v prihodnje radi nas brez skrbi!

Konvikt «Francesco Skodnik v Tolminu. Prošnje za sprejem v konvikt «Franca Skodnika» morejo biti vložene ravnateljstvu v teku 5. avgusta.

Prošnje morajo biti kolkovane z dvema lirama in za one učence, ki niso bili še v konviktu, morajo biti opremljene z sledečimi spričevali: Rojstni list, potrdilo o italijanskem državljanstvu, zadnje šolsko spričevalo in zdravniški list, ki potrjuje, da je gojenec zdrav na duši in telesu in sposoben za skupno življenje.

Učenci, ki so že bili v konviktu, naj vložijo samo prošnjo za sprejem brez navedenih listin. Prošnji se mora priložiti znamka za liro 1 za odgovor ali za morebitno odklonitev iste.

Mesečina je 200 lir.

III. pokrajinska skupščina «UJU poverjenišvo Ljubljana» se je vršila 7. in 8. julija v Ptuj. «Učit. tovarši» poroča o njej obširno, pravi da vstaja mladina in da je polet nove duhovne orientacije sijajen. — Če bo le prostora, bomo več poročali o skupščini.

Tečaj v Rimu. Do danes še nobenega odgovora. Tržaška vlada je ponovno zahtevala odgovora, in če pride, ga objavim v domačih listih in v našem «Učit. listu». — Germek.

Zvezina društva se opozarjajo, da je naslov blagajnika sledeči: Karl Gruntar, učitelj, Bazovica pri Trstu.

LISTNICA UREDNIŠTVA

T. Šepić. Prejel prepozno.